

Доц. д-р Петя ***МАРЧЕВА-ЙОШОВСКА***

АНАЛОГИЧНО

Плувам без спасител.

– Плувам истински! – намеквам си дискретно.

– Къде е брегът? – дочувам нежния глас на второто ми „аз“.

ГРАНИЦАТА

Валеше есенен дъжд. Реших да изляза на разходка, за да преброя капките, които се стичаха по оголените капчуци. Случайно срещнах стария си приятел от детинство Франсоа дьо Ларошфуко.

Отседнахме на чашка „Бордо“ в съседната кръчма. Неговата мисия преди лягане беше като моята. С тази разлика, че той беше екипиран по последния вик на модата, а аз – на токчета и с чадър в ръка. Не може да бъде! Ужас!

Останахме до първи петли да пълним пепелници с мисли-екзекуторки. Бях щастлива? Ларошфуко ми напомни, че любовта е образ на нашия живот. Благодарих му за тайното изцеление на душата. Показах му статия във вестник. В същата се коментираше откритият вече живот на Марс.

– „Марсианска безумица!“ – провикна се събеседникът ми, смеейки се от цяла душа.

Малко се озадачих, но бързо се окопитих и вдигнах наздравица.

– Да пием за любовта! – промълвих през сълзи.

Задименото пространство остана заковано от неразбиране.

– Защо да пием за нея? – възрази опонентът ми.

Прав беше, Франсоа! Неговото дихание беше заченато извън пределите на земното. Не можех да те отхвърля. А бяхме далечно близки. Границите на Тайнството са несъзрими.

– Марсианска безумица! – отново възрази опонентът ми.

– Да пием за любовта! – промълвих аз.

СКЪРЦАЩИ ДУШИ

Двете полукълба на ябълковото съжителство започнаха войната за покоряване на върха на ябълката.

Тунелните нашествия не спираха. Всички гледаха към върха. Плуването на тъмно стана хоби. Душите скърцаха за огън, главата за разум. Ябълката се разполови.

– Късно е! – подхвърли някой.

– Не е късно!

Рано е да прозрете червивия ѝ връх.

ДУХОВЕН СЕЗОН

Какво е писател без перо? Трагедия или драма? Безкислородна атмосфера. Под наблюдение съм поставена в буркан. Стриктно се пуска и спира кислорода.
Изследванията продължават с години. Заложница в безкислородие, на безнравствен остров съм. Души прокобстват миражи на платно без звук. Гръмотевична тишина. Ще мога ли да се включа в оркестъра?

Късно било! Арфата била откраднатa?

МИСЛИ

Ако вярваш в светлината – улови
и нежно
я настани в сърцето си.
Безмълвието ме погълна. Скрих
се безнадеждно.
Небето ме изкъпа със сълзи.

Благословиха ме за неделната проповед.

РАЗБУЛВАНЕ

Истината е дума, която често
използваме.
Малко съзнаваме същността ѝ.
Истината е бяло поле, на което
всеки излиза.
Двубоят не е задължителен.

Булото пада и без вятър! †



Антон ***ДАНЧЕВ***

ПРЕРАЖДАНЕ

Животът ми вървеше
в коловозите…
и с лекичко потракване
по релсите
той движеше се сякаш
по прогнозите
на видните животоделци.

Но изведнъж
по нанадолнището стръмно,
попадна пръчка в колелетата
и се търкулна към дерето тъмно,
на земния живот каретата.

Започнах да пълзя
по склона труден,
след всяка грешка падах
пак надолу
и сякаш, че в борбата
бях изгубен,
със тръните забодени
на голо ...

Не виждах вече шанса
за Спасение.
Душата ми отделя се от тялото,
в поредното житейско
сътресение,
изгаряйки в прегръдката
на дявола...

Внезапно мярнах Светлина
в тунела…
и ето, сякаш раждам се отново
от Извора вода щом пия смело,
закърмен само
с Божието Слово. †



Наталия ***ГЕОРГИЕВА***

УСМИВКАТА

Усмивката ми по очите ти вехне.
Те задушават я да не цъфти
и ничия милувка не ще открехне
лъч на щастие по нея да трепти.

И цветето с усмивка
под слънцето умира,
но с ухание и чар то
себе си доказва.
Път след смъртта животът
си намира,
и пролет неговото име
ще разказва.

Усмивката ми и без пролет
ще разцъфне
макар и под дъжда
горчив, суров,
само ако твоят поглед я облъхне
с лъч на вярност и любов...

МИГ НА ОЧАКВАНЕ

В миг на очакване
духът събира
оронени въздишки
по спомени стари.
Що ли изгрев влюбен
по гора примира
щом есен косите ѝ
със слана опари?
Оронен в прах,
дух събира цветът,
в очакване птичи хор
да го посети,
един е само; не се връща мигът
в който с любовта
сме аз и ти…

В миг на очакване прогонвам
спомен.
Що ли животът ми поднася
букет нов?
А вярата ми възкресява
моя дух сломен
и прилива на новата любов...

ПРОБУЖДАНЕ

Утрото смени звездиците
с лъчи
и слънцето целуна
ясни небеса.
Денят като магьосник заличи,
следите на нощта с роса.
И в молитва стихва
моето сърце
пред празника на
природата свят.
Дано запази Бог
в мен мига поне,
когато животът се разпуква
като цвят.
И когато всяка прашинка
и всяка твар
тази музика на пробуждане
обича,
когато съдбата снема
и ни дава товар
и на чисто вълнение
мислите обрича.
Сега се ражда
една мечта жадувана.
И с нея на новия ден
ще дам криле,
да обрека себе си
на вечно пътуване
и духа ми на дерзание
да се предаде. †



Свещ. Лъчезар ***ЛАЗАРОВ***

БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА МУЗИКА: ТАЙНСТВО И ВДЪХНОВЕНИЕ

Страннолюбието е висша форма на интелигентност… забелязва се при хората, които се занимават с музика…

Защо музиката развива подобни наклонности у хората? Вероятно заради многосетивното си влияние. Няма как нещо толкова чудно и велико да не идва направо от Създателя.

Музиката, освен всичко друго, представлява и мощна мултисензорна естествена стратегия, която ангажира обучаемите със специфичната си педагогическа дейност. Активни са всички сетива, и не само. Очите наблюдават нотния и буквен текст, устата изговарят български думи, гласните струни вземат точно определени тонове, движат се мускулите на диафрагмата, белият дроб диша на пълни обороти, ушите слушат, като същевременно се осъществява тотален контрол и сложна мисловна дейност, тялото се движи в ритъма на песента или танцува… Нека си представим сега какво се случва, ако обектът съпровожда сложната си многосетивна дейност, свирейки на някакъв музикален инструмент! Но това съвсем не е всичко. Ще сбъркаме ли, ако кажем, че в едно музикално изпълнение, е силно ангажирана и човешката душевност? Съвсем не.

Има един конструкт, от който зависи честотата на цялата многосетивна дейност – метроритъмът. В българската народна музика той присъства с богатото си разнообразие от комбинации и варианти именно чрез неравноделните пулсации, смятани за уникални в световен мащаб. „Те присъстват, но са по-слабо застъпени и при други славянски и неславянски, съседни и несъседни, по-близки и далечни музикално-етнически култури. В българската музика обаче тези пулсации са феноменални заради огромното си разпространение, разнообразие, сложност и разновидности – срещат се образци с по-голям брой метрични елементи (над 15), в сравнение с музиката на всеки друг народ или чуждо авторско творчество“ (Ангелов, 2018: 303).

Българската народна музика и нашите музикални инструменти „канят“ всички ни на най-далечното пътешествие назад през вековете или по-точно – през хилядолетията… В настоящата част от разработката нямаме време да изследваме и петте инструмента: тъпанът, гъдулката, гайдата, кавалът и тамбурата, затова ще се спрем само на последния.

Краси Желязков, който през 2014 г. издаде фундаменталното си изследване, озаглавено „Българската тамбура – тайнство и вдъхновение“, открива, че в езиците на повече от петдесет различни народи към името на тамбурата се добавя етнонима „българска“. В процеса на работа става известен фактът, че в петнайсет държави – от Памир до Алжир, тамбурата е известна именно като български музикален инструмент. А що се отнася до нейния особен тембър и тайнствения ѝ глас, тя може да бъде сравнена само с Орфеевата лира, която е хипнотизирала и хора, и животни. Сякаш въпросът днес е дали ние имаме времето и умението да се възхищаваме на нейната музика, изпълнена от нашите сънародници – най-големите виртуози на дългорифните струнни инструменти. Дали забелязваме и чуваме нашите неповторими оркестри за народна музика, които през последните два века създадоха най-богатия фонд за фолклор в света. От тази съкровищница всички ние можем да се ползваме даром, като я представяме пред децата и младежите, защото нашата музика наистина може да вдъхновява.

Но защо хилядолетната музикална традиция на българския народ продължава и днес да буди интереса на толкова много хора по света? Защото подобно културно и духовно наследство, което цели епохи продължава да съхранява името на един народ, като го пренася през граници и континенти, наистина не се среща всеки ден. С феноменална яснота и аргументираност авторът на този забележителен труд установява, че българската тамбура, чиято история датира вече 5000 години, е предшественик на почти всички дългогрифни струнни инструменти.

Обсебен от любов към това древно духовно наследство – българската народна музика, Краси Желязков стига до завидни постижения и в сферата на историографията. След множество проучвания и събирайки фактите в едно, не му убягват вече известните, но недостатъчно анализирани обятелства, като например: праисторическото общество, разположено от делтата на Дунав до Странджа, което достига своето кулминационно развитие през петото хилядолетие преди Хр. За това свидетелства най-старото злато на земята, открито досега – от Варненския некропол. То превъзхожда всички останали находки по брой на елементите, качество на обработка и тегло. Според писмените източници там живеят гетите, а за тях се предполага, че са най-музикални от

тракийските племена.

Нека обърнем внимание и на следното: румънците Изабела Йорга и Никола Власа изследват т. нар. плочки от Тартария и ги определят като пренесени от древен Шумер. След щателни проучвания в Москва през 60-те години обаче се оказва, че въпросните артефакти са поне с две хил. години по стари от шумерските, с които са твърде идентични. Десетина години покъсно се появява теорията, че самите шумери са дошли в Месопотамия от Балканите. Тя се основава на изследванията на полския астроном Лудвиг Зайдлер. В същото десетилетие в Румъния са открити нови клинописни плочки с т.нар. печат от Караново, а в България – плочката от Градешница. Именно тогава поддръжниците на смелата теория категорично вярват и заявяват, че Придунавието е територията на древен Шумер. Затова, според тях, свидетелстват и топоними като Шумен, Сумер (Монтанско) и др. подобни.

Всемирната хроника на Йоан Малала, написана през 5 век, разказва: „Ахил заминал заедно с Атридите, като водел своя собствена войска от три хиляди души, наричани тогава мирмидонци, а сега – българи“ (Желязков, 2014а: 21).

Далматинският летописец Винко Прибоевич през 16 в. във Венеция издава книга, в която четем: „българите са същият народ, който други наричат траки, македонци или мизи“ (Желязков, 2014а: 21).

Охридският епископ, виден канонист и многоуважаван летописец Димитър Хоматиан в краткото житие на св. Климент Охридски казва, че големият наш светител „бил по произход от европейските мизи, които народът знаел и като българи. Те били изселени в старо време – казва той – към Северния океан и Мъртво море, а след като минало много време, със страшна войска преминали Дунава и завзели всички съседни области: Панония и Далмация, Тракия и Илирик, голяма част от Македония и Тесалия.“ (Желязков, 2014а: 21).

Но нека обърнем поглед към нашето време! През последното столетие из българските земи бяха открити множество артефакти и мегалитни структури на възраст над 6000 години, вкл. Чипровският камък, чийто надпис като че ли пренарежда някои фундаментални исторически постановки. Това показва, че на Балканския полуостров е имало древна цивилизация и най-вероятно това са нашите прадеди – траките. Музиката, етнонимите и топонимите са най-устойчивите исторически белези. И днес вече сме сигурни, че нашите съвременни изпълнители на българска народна музика са достойни наследници на Орфей. Затова спокойно може да се заключи, че събраните от св. Йоан Дамаскин през 8 в. сл. Хр. осем източни гласа са изпълнени предимно с български мотиви (който не вярва, може да провери). Не случайно единственият, осмелил се по-късно да коригира и реформира неговото дело, е небезизвестният българин св. Йоан Кукузел. И днес източното църковно пение по света следва неговата последна редакция.

Като един съвременен Орфей, светецът е открит на Света Гора, където се укрива, представяйки се за пастир, от друг монах, който случайно чул ангелския му глас, и когато отишъл да види кой пее, останал изумен от чудната гледка: видял кози, които вместо да пасат, неподвижно слушали песента на своя пастир.

Множество учени през годините подкрепят теорията, че ние българите сме автохтонното население на Източна Европа и наследници на траките.

Дали вие подкрепяте или отхвърляте тази хипотеза в случая не е най-важното, защото тракийското наследство, което сме запазили и развили в пълнота, това е именно българската народна музика. Една от основните ѝ разновидности ние и днес наричаме именно тракийска. Близо до нея звучат странджанската и родопската. Нагоре е добруджанската, после северняшката, граовската, шопската… Имаме Пиринска музика и специфично Разложко пеене, а македонските песни звучат из цялата българска земя, защото българите от Беломорието, Егея и Вардарско бяха разселвани и нечовешки гонени в продължение на десетилетия… Но тези фолклорни области, със своите неизследими музикални особености и мотиви, преливат една в друга, развиват се, дооформят се, претърпяват промени и се обогатяват в продължение на стотици векове.

През половин хилядолетното Османско владичество нашата народна музика често придобиваше звученето и формата на надгробен плач, но от друга страна, тя не изгуби своята веселост и колорит, своята звучност и ритмичност, а само се дообогати с неповторимите макамлиийски и протяжни мелодии. И днес, когато кавалът, гъдулката или гайдата захванат да разказват своите истории, макар и без думи, сълзите напират от очите ни.

Впечатляващ е фактът, че през последните 60-70 години на миналия век стотици музиколози и изпълнители отдават живота си на българската народна музика като събират автентичен фолклор. Така България се оказва сред малкото държави в света, развила на изключително високо ниво своя собствена фолклористична наука.

Акад. Николай Кауфман в своята над половинвековна професионална дейност записва 30000 народни песни и инструментални мелодии. Те са основополагащи за съвременния български фолклор. Той е автор на над 1000 обработки на български народни песни

Продължава в бр.71